

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1313 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi.....	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqxonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Sagimbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailiya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis sohasida davlat- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoira Abduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhitovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	
Qimmatli qog'ozlar bozorining mohiyati bo'yicha nazariy asoslar.....	1169
Alimov Ilxomjon Ikromovich, Ikramov Akmalbek Ilxomjon o'g'li	
Adoption of electric vehicles in logistics: opportunities and challenges in Uzbekistan.....	1175
Oblokulova Parvina	
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalarni jalb qilishning xorijiy mezonlari.....	1182
Jurayev Abdug'affor Sofarovich, Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Raqamli tranformatsiya jarayonlarining mehnat bozori konyukturasiga ta'siri.....	1187
Fayzullayev Nurulla Baxromovich, Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna	
Milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning o'ziga xos yondashuvi.....	1194
Niyozova Shohsanam Nuritdinovna	

Auditorlik xulosalarini shakllantirishda auditorlik dalillariga qo'yiladigan talablar	1199
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
Qishloq xo'jaligi sohasini takomillashtirishda investitsion loyihalarning iqtisodiy mohiyati	1203
Israilova Xikoyat Musakulovna	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishning nazariy-uslubiy asoslari	1207
Dadaboyeva Marguba Mamasoliyevna	
Eko va agro-turizmga raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqishning istiqbollari	1212
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	
The importance of the cluster system in the agricultural field	1217
Sherkulov Shokhrux Erkin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sug'urtalash tizimini takomillashtirish yo'llari	1221
Mardonov Mashrab Mansurovich, Muxtorov Abduxolik Abduxalimovich	
Aksiz solig'i amaliyotining genezisi, milliy xususiyatlari, turlari va vazifalarining nazariy jihatlarini	1225
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Iqtisodiyotning real sektor tushunchasi, uning tarkibi va iqtisodiyotdagi ahamiyati	1230
Mahmudov Nurali Komilovich	
Korporativ moliya tizimini rivojlantirishda raqamli moliya vositalari va texnologiyalarning integratsiyasi	1241
Xalbekov Ozodbek Xudoykulovich	
The influence of tour interpretation on perceived heritage values: a comparative analysis of tourists with and without guided interpretation at a heritage destination	1245
Shokhnigorbegim Juraeva	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aloqa xizmatlarini rivojlantirish va samaradorligini oshirishning metodologik asoslarini takomillashtirish	1252
Xazratov Abror Panjiyevich	
Madaniy meros obyektlari asosida barqaror turizmni rivojlantirish strategiyalari	1257
Abriev Zoirjon	
Пути инновационного развития национальной экономики	1262
Жураев Тошболта Тухтаевич	
Hududlarda turizmni rivojlantirishda to'siqsiz, barqaror turizmni tashkil etish zarurati	1267
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Application of ifrs in budgetary accounting	1272
G. Djambakieva	
Transport xizmatlari sektorining rivojlanishini statistik tahlili: xorazm viloyati misolida	1276
Raximov Alisher Ibragimovich	
O'zbekistonda 2024-yil davomida yirik soliq to'lovchilarni soliq ma'murchiligi tahlili	1281
Xushatov Nuriddin Maxmatqulovich	
Zamonaviy ta'lim sifatini baholashning nazariy-metodologik asoslari	1288
Rahimova Qutlibika Ergashevna	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni baholash	1293
Yuldasheva Gulmira	
Zamonaviy axborot tizimlari orqali soliq qarzдорligini undirish mexanizmining takomillashtirish yo'llari	1296
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
Hududlarda pillachilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va imkoniyatlari	1303
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	

HUDUDLARDA PILLACHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA IMKONIYATLARI

G'oziyeva Aziza Abdusalomovna

Termiz davlat muxandislik va agrotexnologiyalar

universiteti mustaqil izlanuvchisi

E-mail: agoziyeva22@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6532-7528

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda pillachilik va ipakchilik tarmog'ining holati, rivojlanish bosqichlari, huquqiy asoslari hamda iqtisodiy samaradorligi tahlil etilgan. O'zbekistonda pilla yetishtirish va ipak mahsulotlarini qayta ishlash sohasi an'anaviy tarmoq bo'lib, 2017-yildan boshlab davlat tomonidan "O'zbekipaksanoat" uyushmasi orqali izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Maqolada 2017–2022-yillar oralig'ida tut ko'chatlari soni, pilla hosili, ishlab chiqarish quvvatlari va aholi bandligidagi o'sishlar statistik raqamlar bilan asoslab berilgan. Shuningdek, yuqori rentabellikka ega bo'lgan ipak gilamchilik va tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishdagi iqtisodiy tahlillar bayon qilingan. Davlat tomonidan berilgan imtiyozlar, investitsiya loyihalari va klasterlashtirish siyosati natijasida tarmoqda yuqori eksport salohiyati shakllangan. Maqolada pillachilikning qishloq joylarda ish o'rinlari yaratish, iqtisodiy faollikni oshirish va tashqi bozorda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish vositasi sifatida strategik ahamiyatga ega ekani ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: ipakchilik, pillachilik, tut yetishtirish, pilla xom ashyosi, ipak tolasi, qayta ishlash, eksport salohiyati, iqtisodiy samaradorlik, bandlik, gilamchilik, rentabellik, klaster, davlat siyosati, tabiiy tola.

Abstract: This article analyzes the state, development stages, legal framework, and economic efficiency of the sericulture and silk industry in Uzbekistan. Sericulture and silk processing are traditional sectors, and since 2017, the government has been consistently implementing reforms through the Uzbekipaksanoat Association. The article provides statistical evidence of the growth in the number of mulberry seedlings, cocoon yield, production capacities, and employment between 2017 and 2022. It also presents economic analyses of the highly profitable production of silk carpets and finished goods. Due to state-provided incentives, investment projects, and the clustering policy, the sector has developed a strong export potential. The article highlights the strategic importance of sericulture as a tool for job creation in rural areas, boosting economic activity, and producing competitive products for international markets.

Key words: sericulture, cocoon farming, mulberry cultivation, cocoon raw material, silk fiber, processing, export potential, economic efficiency, employment, carpet weaving, profitability, cluster, state policy, natural fiber.

Аннотация: В данной статье анализируются состояние, этапы развития, правовая база и экономическая эффективность шелководства и шелковой промышленности в Узбекистане. Отрасль разведения шелкопряда и переработки шелка является традиционной, и с 2017 года государство последовательно проводит реформы через ассоциацию «Узбекипаксаноат». В статье приведены данные о росте количества саженцев тутовника, урожайности коконов, производственных мощностей и занятости населения в 2017–2022 годах. Также представлены экономические анализы высокорентабельного производства шелковых ковров и готовой продукции. Благодаря государственным льготам, инвестиционным проектам и политике кластеризации в отрасли сформирован высокий экспортный потенциал. В статье подчеркивается стратегическое значение шелководства как средства создания рабочих мест в сельской местности, повышения экономической активности и производства конкурентоспособной продукции для внешнего рынка.

Ключевые слова: шелководство, коконоводство, выращивание тутовника, коконовое сырье, шелковое волокно, переработка, экспортный потенциал, экономическая эффективность, занятость, ковроткачество, рентабельность, кластер, государственная политика, натуральное волокно.

KIRISH

Pilla yetishtirish va ipakni qayta ishlashni o'z ichiga oluvchi sanoat tarmog'i dunyoning 60 dan ortiq mamlakatlarida mavjud bo'lib, yuqori bandlik salohiyatiga ega hamda daromadli tarmoqlardan biri hisoblanadi. Ipak tolasi va undan olinadigan mahsulotlar o'zining nafisligi, nozikligi va ekologik tozaligi tufayli bozorda talabi yuqori bo'lgan mahsulotlar sirasiga kiradi. Sanoat usulida qayta ishlangan ipak tolalari to'qimachilik sanoati, tibbiyot va informatika kabi murakkab sohalarda keng qo'llaniladi. Shu sababli ipakka bo'lgan talab bozorda doimo yuqori bo'lishiga qaramay, ushbu talabni to'liq qondirish imkoniyatlari ishlab chiqarish hajmi yoki iqtisodiy raqobatbardoshlik darajasiga bog'liq holda turli to'siqlar bilan cheklanmoqda. Jumladan, ipak tolasi o'rnini bosuvchi sintetik tolalarning arzon narxlarida ishlab chiqarilishi hamda paxtaga o'xshash arzon tabiiy tolalarning mavjudligi bu fikrni isbotlaydi.

Ipakchilik sohasi O'zbekistonda uzoq tarixiy bosqichlardan o'tgan va aholi tomonidan avloddan-avlodga o'tib kelayotgan an'anaviy faoliyat turi hisoblanadi. O'zbekiston jahonda yetakchi ipak yetishtiruvchi mamlakatlar qatoriga kiradi. Tarmoqning asosiy xususiyatlaridan biri – uzoq yillik tarixga ega ekanligi, shuningdek, "Atlas" brendining xalqaro miqyosda tan olingani hamda kiyim-kechak sanoatida "prêt-à-porter" brendlari safida turishidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida pillachilik tarmog'ini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan huquqiy hujjatlar va davlat siyosati tahlili ushbu sohaning izchil va kompleks rivojlanayotganligini ko'rsatadi. Mazkur sohani yuksaltirishga qaratilgan asosiy normativ-huquqiy asoslar jumlasiga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, shuningdek, sohaga oid alohida normativ hujjatlar kiradi.

Xususan, 2018-yil 4-dekabrda PQ-4017-sonli Prezident qarori¹ pillachilik tarmog'ida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, pillakorlarni rag'batlantirish va xalqaro forumlar tashkil qilish bo'yicha asosiy huquqiy poydevor bo'ldi. Ushbu hujjatda ipak qurti parvarishi uchun zamonaviy, energiya tejamkor qurtxonalar qurilishi, rejadan ortiq pilla yetkazganlar uchun stimuly berish tizimi belgilangan.

2019-yil 31-iyuldagi PQ-4411-sonli qaror² orqali esa pillachilik klasterlarini tashkil qilish, chuqur qayta ishlashni rag'batlantirish, naslli urug'chilik bazasini rivojlantirish, tut daraxtlarini muhofaza qilish va jarimalarni maqsadli yo'naltirish bo'yicha muhim chora-tadbirlar belgilandi. Qarorning 2- va 9-bandlari orqali hududiy rivojlanish uchun imtiyozlar asosida sarmoya jalb qilish mexanizmlari kuchaytirildi.

2020-yil 17-yanvardagi PQ-4567-sonli qaror³ orqali tutzorlar uchun yangi yer maydonlari ajratilishi va foydalanilmayotgan yerlar rekonstruksiya qilinishi belgilandi. Qaror ilovalarida hududlar kesimida tutzorlar barpo etish, ixota tutzorlarini shakllantirish, meliorativ ob'ektlar atrofida eroziyaga qarshi tadbirlar belgilab berilgan. Bu esa pillachilikni ekologik barqaror asosda rivojlantirish imkonini yaratdi.

"O'zbekipaksanoat" uyushmasi tomonidan 2019–2025-yillar davomida ishlab chiqilgan strategik prognozlar asosida xom, yarim tayyor va tayyor ipak mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 5,7 baravarga, kalavalangan ipak ip ishlab chiqarish 8,4 baravarga, tayyor ipakli mahsulot esa 207 baravarga oshirilishi rejalashtirilgan (O'zbekipaksanoat, 2023).

Ilmiy adabiyotlarda ham pillachilikda klaster tizimining joriy etilishi, ozuqa bazasini kengaytirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va kasanachilikni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy afzalliklari ko'plab mualliflar tomonidan ta'kidlangan (Karimov A., 2021; Yunusova M., 2022). Jumladan, O'zbekiston qishloq joylarida bandlikni oshirish va eksport salohiyatini kuchaytirishda pillachilik tarmog'i muhim o'rin tutishi ko'rsatib o'tilgan.

Bundan tashqari, xalqaro tajriba (Xitoy, Hindiston va Eron kabi davlatlar) tahlili ham shuni ko'rsatadiki, pillachilikning muvaffaqiyatli rivoji uchun davlat tomonidan soliq imtiyozlari, subsidiyalar va ko'p yillik huquqiy barqarorlik muhim omil bo'ladi. O'zbekistonda bu boradagi normativ asoslar boshqa davlatlar bilan raqobatlasha oladigan darajada takomillashib bormoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda hududlarda pillachilik sohasini rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, statistik ma'lumotlar va amaliy faoliyat natijalari tahlil qilindi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – pillachilik

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 14.11.2018 yildagi PQ-4017-son <https://lex.uz/docs/-4060213>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 31.07.2019 yildagi PQ-4411-son <https://lex.uz/docs/-4456800>

3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 17.01.2020 yildagi PQ-4567-son <https://www.lex.uz/ru/docs/-4704432>

tarmog'ining huquqiy asoslari va ularning hududiy rivojlanishdagi o'rni, amaliy samaradorligini aniqlash hamda mavjud imkoniyatlarni baholashdan iborat bo'ldi. Tadqiqot uslubi sifatida huquqiy hujjatlar tahlili, solishtirma tahlil, hududiy taqqoslash, tahliliy statistik yondashuv va ekspert intervyulari kabi usullar qo'llanildi. Xususan, Prezident qarorlari, farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, nizomlar va boshqa me'yoriy hujjatlar asosida sohadagi tartibga solish mexanizmlari chuqur o'rganildi. 2017–2024-yillar oralig'ida pillachilikning iqtisodiy natijalari (pilla hosili, eksport hajmi, bandlik darajasi, mahsulot hajmi) yillik kesimda tahlil qilinib, o'sish dinamikasi aniqlashtirildi. Turli viloyatlar kesimida tutzorlar ajratilishi, ipak qurti boqish miqdori, ishlab chiqarish loyihalari va klasterlar soni o'rtasidagi farqlar hamda ularning asosiy omillari aniqlanib, izohlandi. Davlat statistika qo'mitasi, "O'zbekipaksanoat" uyushmasi va Investitsiyalar agentligi tomonidan e'lon qilingan ochiq ma'lumotlar asosida tarmoq ko'rsatkichlari strukturalashgan holda tahlil qilindi. Shuningdek, mavjud bo'lsa, pillachilik korxonalari, kasanachilik birlashmalari va mahalliy hokimiyat vakillari bilan o'tkazilgan suhbatlar asosida amaliyotdagi muammolar va imkoniyatlar baholandi. Tadqiqot doirasida deskriptiv (tasviriy) va diagnostik yondashuvlar orqali sohada mavjud huquqiy imtiyozlar samaradorligi, mavjud resurslar, ilgari surilgan tashabbuslarning ijrosi va natijalari ilmiy asosda yoritildi. Shuningdek, xalqaro tajriba tahlili orqali O'zbekiston sharoitiga mos takliflar ishlab chiqishga harakat qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonning mavjud iqlim sharoitlari tut daraxtidan yiliga ikki marta hosil olish imkonini beradi. Shunga ko'ra, 2017-yilda 1–2 mavsumda yetishtirilgan pilla xom ashyosi 12,4 ming tonnani tashkil etgan bo'lsa, 2022-yil yakunlariga kelib bu ko'rsatkich 24,2 ming tonnaga yetgan, ya'ni deyarli ikki barobar oshgan. Dala va yo'l chetlarida mavjud yakka qator tut ko'chatlari soni ham yildan yilga ortib bormoqda. 2017-yilda ularning soni 45,5 mln. dona bo'lgan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 217,4 mln. donadan oshgani kuzatilgan. Bu, ayniqsa, "Yashil makon" umummilliy dasturi doirasida tut ko'chatlarini ekishga berilgan e'tibor natijasidir. Har yili tutzor maydonlarining kengayib borishi ipakchilik sohasi uchun ozuqa bazasining mustahkamlanishiga olib kelmoqda. Bu holat ma'lum bir hududdagi tutdan olinadigan ozuqa miqdorining ortishiga hamda hosildorlikning oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. 2017-yilda O'zbekistonda jami 12 480,3 tonna pilla xom ashyosi tayyorlangan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 24 230,9 tonnani tashkil etgan. Pilla xom ashyosi hajmining ortishi ipak tolasi ishlab chiqarish hajmiga bevosita ta'sir ko'rsatib, mamlakatning jahon ipak bozoridagi mavqeini mustahkamlamoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-martdagi PQ–2856-sonli "O'zbekipaksanoat" uyushmasini tashkil etish to'g'risidagi qarori⁴ sohaga oid ilk huquqiy hujjat hisoblanadi. Ushbu qarorga muvofiq, "O'zbekipaksanoat" uyushmasi tashkil etilib, viloyatlardagi "Pilla" hududiy birlashmalari asosida "Agropilla" mas'uliyati cheklangan jamiyatlari tashkil etilishi belgilangan. Rekreatsiya hududlarida tut yetishtirish yo'lga qo'yilgach, shahar sharoitida ham ipak qurti urug'ini tayyorlab, sotadigan MChJlar tashkil etilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 11-avgustdagi 616-sonli qarori bilan "2017–2021-yillarda Pillachilik dasturi" tasdiqlangan. Ushbu dastur asosida pillachilik tarmog'ini kompleks rivojlantirish, "O'zbekipaksanoat" uyushmasi tarkibidagi korxonalarni modernizatsiya qilish, yangi investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash, ayniqsa, ozuqa bazasini kengaytirishga alohida e'tibor qaratilgan. Kompleks rivojlantirish deganda ipak qurti urug'chiligi, ozuqa yetishtirish va tut-pilla xom ashyosini qayta ishlash kabi bosqichlar tushuniladi.

"O'zbekipaksanoat" uyushmasi O'zbekistonda ipakchilik sohasini muvofiqlashtiruvchi asosiy tashkilot hisoblanadi. Ushbu uyushmaga a'zo korxonalar tomonidan 2022-yil davomida jami 2 014,9 milliard so'mlik mahsulot ishlab chiqarilgan bo'lib, bu ko'rsatkich mamlakatdagi umumiy sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining 0,4 foizini, to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining esa 3,2 foizini tashkil etgan. Xususan, 2022-yil yakuni holatiga ko'ra, mamlakat bo'yicha ipakchilik mahsulotlari ishlab chiqarish ko'rsatkichlari quyidagicha bo'lgan: 521,6 ming tonna xom ipak tolasi, 286,9 ming tonna ipak momig'i, 617,1 ming pogonometr ipak mato, 246,8 ming tonna ipak kalava, 338,9 ming tonna tayyor ipakli mahsulotlar hamda 3,5 dona ipak gilamlar ishlab chiqarilgan. Ushbu raqamlar ipakchilik sohasining milliy iqtisodiyotdagi ulushi va uni yanada rivojlantirish zaruriyatini ochiq ko'rsatadi. (1-jadval)

4 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 29.03.2017 yildagi PQ-2856-son <https://lex.uz/docs/-3149416>

1-jadval. Respublika ipakchilik tarmog'ida mahsulot ishlab chiqarish dinamikasi

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022-yilda 2015-yilga nisbatan o'sishi %
Mahsulot ishlab chiqarish	mlrd. so'm	130,5	274,3	588,0	849,6	1 140,5	2 014,9	2266,5
O'sish sur'ati	%	131,6	210,2	214,4	144,5	134,2	176,7	181,2
Mahsulot turlari:								
Ipak tolasi	tonna	526,3	785,0	1000,0	1200,0	1570,0	2500,0	401,5
Ipak momig'i	tonna	455,5	511,3	700,0	800,0	1100,0	1200,0	1558,4
Ipakli matolar	ming PGM	811,0	870,0	2150,0	2557,0	3651,4	12341,8	3022,7
Ipakli gilamlar	dona	25,0	60,0	90,0	250,0	393,0	885,0	17700
Ipak chiqindilari	tonna	90,0	180,0	700,0	800,0	1000,0	1100,0	2200
Tayyor ipakli mahsulot	ming dona	650,0	800,0	1100,0	1200,0	1400,0	1694,6	338,9
Ipak kalava	tonna	-	-	400,0	700,0	900,0	1 100,0	-
Ipak qurti urug'i	kuti	81690,0	81833,0	157866,0	185930,0	240000,0	320000,0	3200
Tut ko'chati	mln. dona	2,9	32,9	63,1	82,1	120,4	123,0	24,6
Ipak tolasi	mlrd. so'm	45,7	96,0	270	348	455,3	521,6	1676,4
Ipak momig'i	mlrd. so'm	39,2	82,3	140	182,2	239,1	286,9	1075,7
Ipakli matolar	mlrd. so'm	36,5	76,8	107,5	230,1	328,6	617,1	2479,1
Ipakli gilamlar	mlrd. so'm	9,1	19,2	0,5	1,3	2,0	3,5	56,2
Ipak chiqindilari	mlrd. so'm	13,5	27	70	88	115,5	132,0	1760
tayyor ipakli mahsulot	mlrd. so'm	97,5	120	165	180	280	338,9	847,3
Ipak kalava	mlrd. so'm	-	-	130	150	200	246,8	-
Ipak qurti urug'i	mln. so'm	3430,98	6382,97	16733,80	19708,6	25440,0	40320,0	4032
Tut ko'chati	mln. so'm	2,03	23,05	50,48	82,09	144,46	184,49	36897,3

O'zbekistonda ipak va ipakchilik mahsulotlari ishlab chiqarish bo'yicha eng yetakchi hudud Samarqand viloyati hisoblanadi. Jami ishlab chiqarilgan mahsulotlarning 13,1 foizi ushbu viloyat hissasiga to'g'ri keladi. Keyingi o'rinlarda Andijon viloyati (12,6 foiz) va Buxoro viloyati (10,3 foiz) joylashgan. 2022-yilda respublika bo'yicha 2 trillion so'mdan ortiq ipakchilik mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lsa, 2023-yilda ushbu ko'rsatkich qariyb 3 trillion so'mga yetkazilishi kutilmoqda.

Pillachilik tarmog'ini kompleks rivojlantirish, xususan, uning ozuqa bazasini jadal rivojlantirish, ipak qurti parvarishini takomillashtirish, pilla, xom ipak, ipak kalava ishlab chiqarish va ularni chuqur qayta ishlashning samarali usullarini joriy etish, ipakdan tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish, eksport salohiyatini yuksaltirish hamda qishloq joylarda aholi bandligi va daromadlarini oshirishni ta'minlovchi yagona tashkiliy-texnologik tizimni shakllantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-martdagi PQ-2856-sonli qarori⁵ bilan "O'zbekipaksanoat" uyushmasi tashkil etilgan. Mazkur uyushma tashkil etilgach, 2017–2022-yillar davomida pillachilik sohasida bir qator islohotlar amalga oshirildi va ushbu islohotlarni huquqiy jihatdan mustahkamlovchi normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi, jumladan:

2018-yil 12-yanvar – Prezident qarori PQ-3472-son⁶: "Respublikada ipakchilik tarmog'ini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". Qarorda zamonaviy texnologiyalarni olib kirish, ipakchilik tarmog'i uchun malakali kadrlar tayyorlash, oliy ta'lim muassasalarida sirtqi bo'limlar tashkil etish va yangi tutzorlar barpo etish belgilangan.

2018-yil 20-mart – Prezident qarori PQ-3616-son⁷: "Pillachilik tarmog'ini yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". Qaror doirasida "O'zbekipaksanoat" uyushmasi muassisligida ipakchilik ilmiy-tadqiqot instituti tashkil etilishi belgilangan bo'lib, institut faoliyati pillachilikda ilmiy izlanishlar olib borish, seleksiya yutuqlarini sinovdan o'tkazish, tut duragaylarini iqlim sharoitiga mos ravishda yetishtirishga yo'naltirilgan.

2018-yil 24-avgust – Prezident qarori PQ-3910-son⁸: "Pillachilik tarmog'idagi mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida". Qarorda tomorqa yer egalari ishtirokida tut ko'chatlarini ekish, pilla yetishtirish, uni qayta ishlash orqali eksport hajmini oshirish nazarda tutilgan. Mazkur tashabbuslar orqali xususiy kichik biznesni kengaytirish, ko'p qavatli uylarda yashovchi aholiga o'z uylari atrofida tut ko'chatlarini ekish, ularning bargidan foydalangan holda pilla yetishtirish imkoniyatlari yaratiladi.

Tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, rekreatsiya hududlaridagi shartli "tomorqa"lar nafaqat daromad manbai, balki sanoatni xom ashyo bilan ta'minlovchi, aholining bandligini oshiruvchi va biznes faollikka turtki beruvchi muhim omildir.

2018-yil 4-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Pillachilik tarmog'ini jadal rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4017-sonli qarori⁹ sohaga yangicha yondashuvning huquqiy asosiga aylandi. Mazkur qarorda uch muhim ustuvor yo'nalish belgilandi: birinchidan, ipak qurti parvarishlanadigan qurtxonalarni innovatsion tarzda – ko'p qavatli, so'kichakli, yoritiladigan, isitiladigan, shamollatiladigan va sovutiladigan shaklda barpo qilish va ularni tut qatorlariga yaqin joylarda joylashtirish; ikkinchidan, rejadan ortiqcha pilla yetkazib bergan pillakorlarni moddiy rag'batlantirish; uchinchidan, mamlakat miqyosida xalqaro ipakchilik forumlarini tashkil etish orqali sohani ommalashtirish. Ushbu qaror loyhasini ishlab chiqqan, ko'rib chiqqan va davlat rahbariga taqdim qilgan mas'ul shaxslar tomonidan "reja" atamasidan foydalanilgan bo'lsa-da, bozor iqtisodiyoti sharoitida ushbu terminlar o'rniga "kelishuv", "shartnoma" kabi atamalarining qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir. Garchi qonunchilik hujjatlari, Prezident qaror va farmonlari tadbirkorlik subyektlari faoliyatini keng qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lsa-da, ijro tizimida hanuz eskicha yondashuv, jumladan, "reja", "xarid narxi" kabi iboralar qo'llanishda davom etmoqda.

Pillachilik sohasida ko'p yillik ilmiy izlanishlar olib borgan mutaxassislar fikriga ko'ra, 1 kilogramm hom pilla yetishtirish uchun o'rtacha 26,66 kishi-soat mehnat sarflanadi. Ushbu hom pilla (umuman olganda, 35–45 foiz) ipakka aylantirilishida esa qo'shimcha ravishda 6,67 kishi-soat inson mehnati talab etiladi. Amaldagi eng kam oylik ish haqi miqdori 920 000 so'm deb hisoblanganda, bir kishi-soat mehnat xarajati 203,2 soatga (25,4 kun × 8 soat) taqsimlangan holda 4 527,5 so'mni tashkil qiladi. Natijada, 1 kg hom pillani yetishtirish uchun sarflanadigan mehnat xarajati eng kamida 120 703,1 so'mni tashkil etadi. Agar bunga isitish, sovutish, yoritish, ipak qurti urug'ligiga sarflanadigan resurslar va boshqa umumxo'jalik xarajatlarning bir kilogrammga to'g'ri keladigan ulushi qo'shilsa, 1 kg hom pillaning minimal shartnoma bahosi 160–180 ming so'm atrofida bo'lishi lozim.

Mazkur biznes zanjirida hom pillani 160–180 ming so'm oraliqida kelishuv asosida sotib olgan qayta ishlovchi tashkilot zararga uchramaydi, balki barcha majburiy to'lov va soliqlardan keyin ham barqaror foyda ko'rishi mumkin. Ushbu holatni quyidagi iqtisodiy hisob-kitoblar orqali izohlash mumkin: ipak gilam to'qish uchun o'rtacha 10 kg toza, quritilgan ipak talab etiladi. Bu miqdor ipakka aylantirilish uchun 30 kg hom pillani talab etadi. Shunday qilib, 30 kg hom pilla 180 000 so'mdan sotib olinsa, jami xarajat 5 400 000 so'mni tashkil etadi. Bir dona gilamni bitta kasanachilik bilan shug'ullanuvchi ayol 8–12 oy davomida to'qiydi. Ushbu ish uchun unga har oy 3 million so'm, yiliga esa 36 million so'm haq to'lanadi. Bu summaga elektr energiyasi, xonadon

5 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 29.03.2017 yildagi PQ-2856-son <https://lex.uz/docs/-3149416>

6 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 12.01.2018 yildagi PQ-3472-son <https://lex.uz/ru/docs/-3501061>

7 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 20.03.2018 yildagi PQ-3616-son <https://lex.uz/uz/docs/-4884803>

8 O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining qarori, 24.08.2018 yildagi 24-son <https://lex.uz/ru/docs/-3895986>

9 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 14.11.2018 yildagi PQ-4017-son <https://lex.uz/docs/-4060213>

ijarasi va boshqa turdagi xizmat haqlari ham kiritilgan. Pillani ipakka aylantirish uchun esa $30 \text{ kg} \times 6,67 \text{ soat} \times 4 527,5 \text{ so'm} = 895 653 \text{ so'm}$ miqdorida mehnat xarajati talab etiladi. Qolaversa, amortizatsiya, boshqaruv, elektr ta'minoti kabi boshqa umumiy xarajatlar taxminan 960 000 so'mni tashkil etadi. Natijada, jami ishlab chiqarish xarajatlari $5 400 000 \text{ (pilla)} + 36 000 000 \text{ (ish haqi)} + 960 000 \text{ (boshqa)} = 42 360 000 \text{ so'mga}$ teng bo'ladi.

Bozor sharoitida ipak gilamning narxi 8 000–10 000 AQSh dollari yoki o'rtacha 88 million so'mga baholanishi mumkin. Bu orqali $88 000 000 - 42 360 000 = 45 640 000 \text{ so'mlik}$ sof foyda olinadi. Rentabellik darajasi esa $(45 640 000 / 88 000 000) \times 100 \approx 51,9$ foizni tashkil etadi. Ish haqi tariqasida 36 million so'm olgan kasanachi ayol 2 million so'mga yaqin xarajatni chegirgach, qolgan 34 million so'm uchun 12 foiz stavkada daromad solig'i to'laydi: bu 4 080 000 so'mga teng. Qayta ishlovchi esa 45 640 000 so'm foydadan 15 foiz miqdorida foyda solig'i to'laydi, ya'ni 6 846 000 so'm. Umuman olganda, 30 kg hom pilladan davlat byudjeti daromadlariga 10 926 000 so'm ($4 080 000 + 6 846 000$) soliq tushadi. Bundan tashqari, ishlab chiqaruvchi subyekt 15 foiz qo'shilgan qiymat solig'ini ham to'laydi. Mahalliy byudjetga esa yer solig'i, mol-mulk solig'i va suv resurslaridan foydalanganlik uchun to'lovlar alohida tartibda amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 31-iyuldagi "Pillachilik tarmog'ida chuqur qayta ishlashni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4411-sonli qarori¹⁰ doirasida soha rivojiga doir beshta muhim masala o'z yechimini topgan. Birinchidan, pillachilik klasterlarini tashkil etish tizimi joriy etilgan. Ikkinchidan, pillani chuqur qayta ishlashga doir investitsiya loyihalari amalga oshirilishining huquqiy va iqtisodiy asoslari ishlab chiqilgan. Uchinchi masala sifatida lizing asosida qishloq xo'jaligi texnikasini xarid qilish bo'yicha mexanizmlar ishlab chiqilib, bu tizim amaliyotga tatbiq etilgan. To'rtinchidan, naslli ipak qurti urug'i yetishtiruvchi korxonalarni tashkil etish bo'yicha aniq mexanizmlar belgilangan. Beshinchidan, tut daraxtlarini noqonuniy kesganlarga nisbatan qo'llaniladigan jarimalarning 50 foizi tutchilikni rivojlantirishga yo'naltirilishi mumkinligi qonuniy jihatdan ruxsat etilgan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3472-sonli qarorining 10-band¹¹, PQ-4047-sonli qarorining 7-band¹² hamda PQ-4411-sonli qarorning¹³ 2- va 9-bandlarida belgilangan soliq va bojxona imtiyozlari amal qilish muddati yakunlangan bo'lib, ularni uzaytirish pilla xomashyosi yetishtiruvchi korxonalar tomonidan amalga oshirilayotgan investitsiya va modernizatsiya tadbirlarining barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. 2017–2022-yillar davomida ipakchilik korxonalari ushbu imtiyozlardan samarali foydalangan holda jami 93,1 milliard so'm mablag' iqtisod qilgan. Ushbu mablag'ning 33,1 milliard so'mi texnologik uskunalarni xaridiga, 32 milliard so'mi ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilishga, 10,7 milliard so'mi xodimlarni moddiy rag'batlantirishga va 17,3 milliard so'mi boshqa tadbirlarga maqsadli yo'naltirilgan.

Mazkur imtiyozlar natijasida tarmoqda sezilarli o'zgarishlar kuzatilgan. Jumladan, 2022-yilga kelib, ipakchilik klasterlari soni 74 taga yetkazilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2017-yilga nisbatan 57 taga ko'paygan. Xususan, 11 ta ipak qurti urug'chiligi korxonasi va 22 ta tut ko'chatlari yetishtirishga ixtisoslashgan xo'jaliklar faoliyat yuritgan. Tutzorlar maydoni 11,3 ming gektarga yetib, 2017-yilga nisbatan 126 foizga o'sgan, yakka qator tut daraxtlari soni esa 105,7 million tupga yetib, 3,4 baravar ortgan. Mavsumiy pilla yetishtirish yo'lga qo'yilishi hisobiga 2022-yilda 26,7 ming tonna pilla xomashyosi yetishtirilgan bo'lib, bu 2017-yilga nisbatan 14,2 ming tonna yoki 2,1 baravarga ko'p demakdir.

Ipak mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 2022-yilda 2 trillion so'mga yetkazilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2017-yildagi 130 milliard so'mlik ishlab chiqarishga nisbatan qariyb 15 baravarga oshgan. Eksport hajmi esa 95,7 million AQSh dollarini tashkil etgan bo'lib, bu 2017-yildagi ko'rsatkichdan 75,7 million dollarga yoki 4,8 baravarga ko'pdur. Sohada bandlik darajasi ham keskin o'sib, 2022-yil yakunida 1 million 153 ming nafar aholi ish bilan ta'minlangan bo'lib, bu 2017-yildagi 305 ming nafarlik ko'rsatkichga nisbatan 3,8 baravar ko'pdur.

Soliq imtiyozlarining uzaytirilishi orqali 2026-yilga kelib pilla yetishtirish hajmini 31,2 ming tonnaga, ipak mahsulotlari ishlab chiqarishni 5,3 trillion so'mga, eksport hajmini esa 191,8 million AQSh dollariga yetkazish prognoz qilingan. Aholining bandligi ko'rsatkichi esa 1 million 322,6 ming nafarga yetishi kutilmoqda. Ta'kidlash joizki, 2021-yilda 862 ming 500 nafar fuqaro sohada ish bilan ta'minlangan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 1 million 130 ming nafarni, 2023-yilda 1 million 175 ming nafarni, 2024-yilda 1 million 222 ming nafarni, 2025-yilda esa 1 million 271 ming nafarni tashkil etishi prognoz qilingan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 31-iyuldagi PQ-4411-sonli qarorida¹³, 2019–2025-yillar davomida "O'zbekipaksanoat" uyushmasi tarkibiga kiruvchi korxonalar tomonidan ipak mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport qilish bo'yicha belgilangan prognoz parametrlari aniqlashtirilgan bo'lib, ular asosida tarmoqning barqaror va yuqori sur'atlarda rivojlanishi ta'minlanmoqda. (2-jadval)

10 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 31.07.2019 yildagi PQ-4411-son <https://lex.uz/docs/-4456800>

11 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 12.01.2018 yildagi PQ-3472-son <https://lex.uz/uz/docs/-3501061?ONDATE=30.12.2021>

12 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 31.07.2019 yildagi PQ-4411-son <https://lex.uz/uz/docs/-4456800?ONDATE=28.04.2022%2000>

13 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 31.07.2019 yildagi PQ-4411-son <https://lex.uz/uz/docs/-4456800>

2-jadval. 2019–2025-yillarda “O‘zbekipaksanoat” uyushmasi tarkibidagi korxonalar tomonidan ipak mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport qilish bo‘yicha prognoz parametrlari

Mahsulotlar nomi	Yillar								O'sish sur'ati %, (2018– 2025-yy.)
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Xom, yarim tayyor va tayyor mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi, mln. doll. ekv.	172,5	193,4	292,0	372,6	441,4	601,0	776,9	977,9	5,7 baravar
Tirik pilla, ming tonna	18,0	19,25	24,75	27,5	28,05	28,6	29,5	30,0	1,7 baravar
Xom ipak, ming tonna	1,91	2,04	2,62	2,91	2,97	3,03	3,12	3,18	1,7 baravar
Ipak momig'i, tonna	511,3	679	873	970	989,4	1009,2	1039,5	1060,3	2,1 baravar
Kalavalangan ipak ip, tonna	261,3	359,3	770	998,2	1309	1631,9	1833,6	2182	8,4 baravar
Ipak mato, mln. p.m	2,9	4,0	8,6	11,2	14,4	18,0	20,2	24,0	8,2 baravar
Ipak gilamlari, dona	60	90	129	528	1254	1 568	1960	2450	40,8 baravar
Tayyor ipakli mahsulot, mln. dona	0,06	0,4	0,8	1,1	2,0	5, 5	6,9	12,6	207,6 baravar
Ipak mahsulotlarining eksport hajmi, mln. doll.	50,7	65,2	73,8	86,7	151,9	216,5	336,7	515,9	10,2 baravar

“O‘zbekipaksanoat” uyushmasi tizimidagi korxonalar 2019-yildan boshlab ipak chiqindilarini qayta ishlash, 2022-yildan boshlab esa tayyor ipakli mahsulotlar ishlab chiqarish bosqichlarini o‘zlashtirgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 17-yanvarda qabul qilingan PQ-4567-sonli¹⁴ "Pillachilik tarmog'ida ipak qurti ozuqa bazasini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori sohadaqi eng dolzarb masalalarning yechimiga bag'ishlangan.

Qarorning 1-ilovasida 2020-yilda yangi tutzorlar barpo etish uchun pillachilik tarmog'i tashkilotlariga o'rnatilgan tartibda, ko'p yillik ijara shartnomasi asosida ajratiladigan qishloq xo'jaligida foydalanilmayotgan (foydalanishdan chiqib ketgan) yer maydonlarining hududlar kesimidagi ro'yxati keltirilgan.

Ro'yxatga ko'ra:

T/r	Hududlar nomi	Yangi tutzorlar uchun ajratiladigan yer maydonlari (gektar) (2020 yil oxiriga)	2020 yilda rekonstruksiya qilinadigan yaroqsiz tutzorlar (gektar)
1.	Qoraqalpog'iston Respublikasi	750	80,1
2.	Andijon viloyati	633	369,3
3.	Buxoro viloyati	1906	309,1
4.	Jizzax viloyati	900	574,1
5.	Qashqadaryo viloyati	1688	1525,5
6.	Navoiy viloyati	150	97
7.	Namangan viloyati	450	210,5
8.	Samarqand viloyati	1386	684,8
9.	Toshkent viloyati	1050	467,5
10.	Farg'ona viloyati	1790	735
11.	Surxondaryo viloyati	1875	233,8
12.	Sirdaryo viloyati	750	327,3
13.	Xorazm viloyati	1687	176,6
14.	Toshkent shahri	-	-
Respublika bo'yicha jami:		15015	5790,6

Qishloq xo'jaligida foydalanishdan chiqib ketgan yerlar jumlasiga ko'p qavatli uylar, yo'llar qirg'oqlari, zavod, fabrika, maktab, bog'cha, shifoxona, park, xiyobonlar, o'rmon tashkil etish uchun ajratilgan va boshqa yerlarni ham kiritish mumkin. Shu asosda rekreatsiya hududlarini ham tushunish lozim. Bular esa katta ichki imkoniyatlardir. Biroq hozirgacha mazkur imkoniyatlardan yetarli darajada foydalanilmayapti. Bu borada faqat Surxondaryo viloyatini istisno tariqasida ko'rsatish mumkin. Qolgan hududlarda esa, asosan import qilingan ko'chatlarni ekish, ularning yarmisini quritib qayta ekish va so'ng hisobot topshirish amaliyoti davom etmoqda.

PQ-4567-sonli Qarorning¹⁵ 2-ilovasida 2020–2024-yillarda respublika hududlarida meliorativ obyektlar atrofida va qishloq xo'jaligi yerlarida shamol va suv eroziyalaridan himoyalash uchun ixota tutzorlarini barpo etish prognoz parametrlari ko'rsatilgan. Ilovada keltirilishicha, 2020-yilda 2020 gektar yerda 3 700 ming tup tut ko'chatlari ekilishi belgilangan. 2021-yilda 2 500 gektarga 4 572 ming tup va 2024-yilda ham 2 500 gektar yerga 4 572 ming tup tut ekilishi rejalashtirilgan. Umuman olganda, 2020–2024-yillar davomida 12 020 gektar yer maydonlarini shamol va suv eroziyalaridan himoyalash uchun jami 21 988 ming tup tut daraxti ekilishi mo'ljallangan.

Prezident qarorining 3–4-ilovalariga muvofiq, 2020-yilda 381 826 quti ipak qurti boqilib, 21 000 tonna pilla yetishtirish, 2021-yilda 401 261 qutidan 22 470 tonna, 2025-yilda esa 500 081 quti ipak qurtidan 30 006 tonna pilla olish mo'ljallangan. Bu esa har bir qutidan o'rtacha 59 kg dan ortiq pilla yetishtirish imkonini bildiradi. Bu bir martalik boqishdan olinadigan pilla hajmi bo'lib, 10 ming tonnadan ortiq toza, quruq va standart ipakni anglatadi. Vaholanki, ipak qurtini ikki va hatto 3–7 marta takror boqish orqali nazariy jihatdan 200 ming tonnagacha pilla yoki 70 ming tonna ipak olish mumkin.

Bugungi kunda 1 kg standart ipak 50–70 AQSh dollariga teng. Agar 70 ming tonna ipakni faqat 50 dollardan hom-ashyo sifatida eksport qilish nazarda tutilsa, 3,5 milliard dollar miqdorida valyuta tushumi ta'minlanadi. Agar mazkur hom-ashyo chuqur qayta ishlansa, uning qiymati 10 baravarga oshadi. Natijada, hunarmandlar, sanoat korxonalari va ishlab chiqaruvchilar daromadli bandlik bilan ta'minlanadi. Shu bois, ushbu soha uchun strategik marrani 35 milliard dollarga qaratish lozim. Chunki boshqa mamlakatlarda pilla 8–10 marta yetishtirilib, hatto ortiqcha ipak ham eksport qilinmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining:

2020-yil 26-iyundagi PQ-4759-son "Respublikada qo'lda to'qilgan gilamchilik sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori¹⁶;

2021-yil 8-iyuldagi PQ-5178-son "Respublikada mavjud yaylovlardan unumli foydalanish, ipak va junni qayta ishlashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori¹⁷;

2023-yil 24-fevraldagi PQ-73-son "Ipakchilik tarmog'ini yanada rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori¹⁸;

2023-yil 1-iyundagi PF-85-son "Pillachilik sohasida kasanachilikni qo'llab-quvvatlash hamda pilla yetishtirish uchun ozuqa bazasini yanada kengaytirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori¹⁹;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 10-martdagi 128-son "Pillachilik va tutchilik tashkilotlariga tutzorlarda suvni tejaydigan sug'orish texnologiyalarini joriy qilish uchun sarflangan xarajatlarning bir qismini qoplab berish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori²⁰;

2021-yil 24-dekabrda 773-son "Pilla yetishtiruvchi jismoniy shaxslarga ular tomonidan yetishtirilgan pilla (ho'l pilla) hosili uchun subsidiya ajratish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori²¹;

2023-yil 21-iyuldagi 305-son "Pillani qayta ishlash va ipak qurti urug'ini ishlab chiqaruvchi korxonalar tomonidan pilla boquvchilarga yetkazib berilgan ipak qurti urug'i uchun subsidiya ajratish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori²² ipakchilik tarmog'ining jadal rivojlanishida muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Mazkur qarorlar asosida ipakchilik korxonalari qator soliq va moliyaviy imtiyozlar taqdim etilgan bo'lib, hozirda ayrim imtiyozlar amalda qo'llanilmoqda. Biroq 2023-yil 1-yanvardan boshlab ba'zi imtiyozlar muddati tugadi. Jumladan, PQ-2856-sonli qarorga ko'ra, ipak qurti urug'ini ishlab chiqarish, pillani yetishtirish, tayyorlash va qayta ishlash, tayyor ipak mahsulotlari hamda pillachilik tarmog'i uchun yordamchi materiallarni (sun'iy pilla o'rash dastalari) ishlab chiqarishdan olinadigan daromadlar aylanmadan olinadigan soliqdan ozod etilgan edi.

15 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 17.01.2020 yildagi PQ-4567-son <https://www.lex.uz/ru/docs/-4704432>

16 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 26.06.2020 yildagi PQ-4759-son <https://www.lex.uz/uz/docs/-4873603?ONDATE=11.11.2023>

17 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori, 08.07.2021 yildagi PQ-5178-son <https://lex.uz/ru/docs/-5499558>

18 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 24.02.2023 yildagi PQ-73-son <https://lex.uz/uz/docs/-6390423>

19 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 01.06.2023 yildagi PF-85-son <https://www.lex.uz/uz/docs/-6479960>

20 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 10.03.2021 yildagi 128-son <https://www.lex.uz/docs/-5326094?ONDATE=06.08.2022%2000>

21 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 24.12.2021 yildagi 773-son <https://www.lex.uz/uz/docs/-5792697?ONDATE=23.12.2022%2000>

22 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 21.07.2023 yildagi 305-son <https://lex.uz/ru/docs/-6540954>

Shuningdek, pilla yetishtiruvchi tashkilotlarning – pilla yetishtirish bilan shug'ullanuvchi kasanachilar va boshqa ishchi-pillakorlar mehnatiga haq to'lash uchun yo'naltirilgan mablag'lari bo'yicha ijtimoiy soliqdan ozod etilishi, bundan bo'shagan mablag'larning esa kasanachilar va pillakorlarni moddiy rag'batlantirishga yo'naltirilishi nazarda tutilgan edi. Uy sharoitida tirik pilla yetishtiruvchi (kasanachi) jismoniy shaxslar esa daromad solig'i to'lashdan ozod etilgan. Mazkur imtiyozlarning muddati 2023-yil 1-yanvar holatiga ko'ra yakunlangan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagilardan ma'lumki, ishlab chiqarishning barcha bosqichlari uchun qiymat yaratish "O'zbekipaksanoat" uyushmasining ustuvor vazifasi hisoblanadi va bu borada so'nggi yillarda samarali ishlar amalga oshirilgan. 2017–2022-yillar davomida umumiy qiymati 478,6 million AQSh dollari bo'lgan 418 ta loyiha amalga oshirilgan bo'lib, ushbu loyihalar doirasida ishlab chiqarish quvvatlari qariyb 8,9 baravar oshgan. Amalga oshirilgan loyihalarning aksariyati ipak mahsulotlarini to'liq qayta ishlash asosida qo'shilgan qiymat yaratishni nazarda tutuvchi loyihalardir.

Tahlil qilinayotgan yillarda xorijiy investitsiya ishtirokida pillani qayta ishlash va ipakli mahsulotlar ishlab chiqarish yo'nalishida 440,4 million AQSh dollari miqdorida 382 ta loyiha amalga oshirilgan. Keyingi yillarda urug'chilik tizimini rivojlantirish va ipak qurti urug'i ishlab chiqarish bo'yicha ham innovatsion loyihalar amalga oshirilmoqda.

Oxirgi ikki yilda yangi loyihalarning amalga oshirilishi va sohada ilmiy-tadqiqot ishlarining rivojlantirilishi natijasida 10 ta ipak mato, ipak gilam va tayyor ipakli mahsulotlar ishlab chiqaruvchi, 3 ta ipak va jun aralashmalaridan qo'lda gilam to'quvchi yirik korxona, shuningdek 1 ta ipak qurti g'umbagidan oqsil ishlab chiqaruvchi korxona ishga tushirildi. Ipak qurti g'umbagidan yog' ishlab chiqarish, uning asosida esa qimmatbaho dorivor va farmakologik vositalar, kosmetologiya yo'nalishidagi mahsulotlar, pilla sovuni, hamda tut bargidan choy ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi.

Amalga oshirilgan loyihalar natijasida eksport tarkibida tayyor mahsulotlar ulushi oshib borgan. 2017-yilda jami tolaning 56,0 foizi ichki korxonalarda qayta ishlash uchun yo'naltirilgan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 85,8 foizga yetgan. Ipak momig'ining esa 2022-yilda qariyb 77,23 foizi ichki ishlab chiqarishga yo'naltirilgan.

Ozuqa bazasini mustahkamlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi "Pillachilik sohasida kasanachilikni qo'llab-quvvatlash hamda pilla yetishtirish uchun ozuqa bazasini yanada kengaytirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" PF–85-sonli farmoniga asosan, hududlar kesimida 105 ming gektar lalmi va yaylov maydonlaridan tutzorlar uchun yer ajratilishi va qo'shimcha ravishda 105 ta ipakchilik klasterlari tashkil qilinishi, shuningdek pilla yetishtirishga ixtisoslashgan fermer xo'jaliklari faoliyati yo'lga qo'yilishi nazarda tutilgan.

Pilla xom ashyosining yetishtirilishi ortishi hisobiga "O'zbekipaksanoat" uyushmasi tarkibidagi korxonalar tomonidan mahsulot ishlab chiqarishni 1,7 baravardan (tirik pilla va xom ipak ishlab chiqarish) tortib, 207,6 baravargacha (tayyor ipakli mahsulot ishlab chiqarish) oshirish rejalashtirilgan.

Mahsulot ishlab chiqarish hajmining ortishi hamda qo'shilgan qiymati yuqori bo'lgan sifatli ipakli mahsulotlar ishlab chiqarish yo'lga qo'yilishi natijasida eksport hajmining ham ortishi kuzatilmoqda. 2022-yilda uyushma tizimidagi korxonalar tomonidan 96,2 million AQSh dollari qiymatidagi mahsulotlar eksport qilingan bo'lsa, 2030-yilga borib bu ko'rsatkich 257,7 million AQSh dollariga yetkazilishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-dekabrda PQ–4017-sonli qarori "Pillachilik tarmog'ini jadal rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-4060213>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 31-iyulda PQ–4411-sonli qarori "Pillachilik tarmog'ida chuqur qayta ishlashni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-4456800>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 17-yanvarda PQ–4567-sonli qarori "Pillachilik tarmog'ida ipak qurti ozuqa bazasini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://www.lex.uz/ru/docs/-4704432>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-iyulda PQ–4759-sonli qarori "Respublikada qo'lda to'qilgan gilamchilik sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://www.lex.uz/uz/docs/4873603?ONDATE=11.11.2023>
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 8-iyulda PQ–5178-sonli qarori "Ipak va junni qayta ishlashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-5499558>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-fevralda PQ–73-sonli qarori "Ipakchilik tarmog'ini yanada rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://lex.uz/uz/docs/-6390423>
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyulda PF–85-sonli Farmoni "Pillachilik sohasida kasanachilikni qo'llab-quvvatlash hamda pilla yetishtirish uchun ozuqa bazasini kengaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-6479960>
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 10-martda 128-sonli qarori "Tutzorlarda suvni tejaydigan sug'orish texnologiyalarini joriy qilish uchun xarajatlarni qoplash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida". <https://lex.uz/docs/-5326094?ONDATE=04.08.2023%2001>

9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 24-dekabrda 773-sonli qarori "Pilla yetishtiruvchi jismoniy shaxslarga subsidiya ajratish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida". <https://www.lex.uz/uz/docs/-5792697?ONDATE=24.12.2021>
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-iyulda 305-sonli qarori "Ipak qurti urug'i uchun subsidiya ajratish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida". <https://www.lex.uz/uz/docs/-6540954>
11. Davlat statistika qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari (www.stat.uz)
12. "O'zbekipaksanoat" uyushmasining yillik tahliliy axborotnomalari (2020–2024-yillar).
13. Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlari (www.invest.gov.uz)
14. Axmedov S. "Pillachilik tarmog'ining zamonaviy holati va rivojlanish istiqbollari". – Toshkent: Iqtisodiyot va ta'lim, 2022.
15. Usmonov B. "Ipakchilik sohasida hududiy siyosat va islohotlar". – Samarqand: Ilm nuri, 2023.
16. Rasulov A. "Qishloq xo'jaligi tarmoqlarining investitsion jozibadorligi". – Toshkent: Fan va taraqqiyot, 2021.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
